

اعمال و رفتار هر انسانی ظاهر و باطنی دارد؛ ظاهرش همان است که در عالم دنیا واقع می‌شود، خواه به صورت اعمال زشت باشد، یا به صورت اعمال نیک و عبادات، باطن و حقیقت آن در عالم آخرت آشکار می‌شود؛ چرا که آن روز، روز آشکار شدن حقایق و کنار رفتن پرده‌ها است. قرآن کریم می‌فرماید: «يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ»^۱؛ «روزی که رازها فاش شود.» در آن روز قبول‌شدگان و یا مردودان، از چهره شناخته می‌شوند. لازم نیست پرونده آنها را مشاهده کنی: «يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ»^۲؛ «تبهکاران از سیمایشان

* بنا داریم سلسله بحثهایی تحت همین عنوان ارائه شود تا برای میلفان عزیز در مجالس موعظه، ختم و امثال آن مفید باشد.

۱. طارق/ ۹.

۲. الرحمن/ ۴۶.

شناخته می‌شوند؛ پس موی پیشانی و پاها [ی آنها] گرفته می‌شود [تا به دوزخ انداخته شوند].»

جزا و پاداش نیز بر اساس همین ظهور و انعکاسها می‌باشد؛ چنانکه قرآن کریم می‌فرماید: «جَزَاءٌ وَفِاقًا»^۱ «پاداشی است موافق کردار». آنچه در این شماره^۲ می‌خوانید، چهره‌ها و صورتهایی است که در آن روز بر اثر اعمال نیک نورانی و زیبا هستند.

چهره‌های نورانی و سفید

گروهی از انسانها بر اثر اعمال نیک در روز قیامت چهره‌های نورانی و سفیدی دارند که در واقع انعکاس و ظهوری از اعمال نیک دنیایی آنهاست. قرآن گاه به صورت کلی، بدون اینکه خصوصیات این افراد را نام ببرد، این حقیقت را بیان نموده، می‌فرماید: «يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ»^۳ «روزی که چهره‌هایی سفید و چهره‌هایی سیاه شود» و در آیه بعد می‌فرماید: «وَأَمَّا الَّذِينَ أَبْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فِئَی رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ»^۴ «و اما روسفیدان در رحمت خدا قرار می‌گیرند و در آن جاودانند» و همچنین نورانیت چهره‌های برخی افراد را این‌گونه گزارش می‌دهد:

پرتال جامع علوم انسانی

۱. عم/۲۶.

۲. قابل ذکر است در طرح بحث از زحمات آقای رضا محققان در کتاب «قیافه انسانها در قیامت»

بهره‌هایی برده‌ام.

۳. آل عمران/۱۰۶.

۴. همان/۱۰۷.

«وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ» * ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ؛^۱ «و برخی چهره‌ها در آن روز روشن و نورانی است، خندان و شادمان است.»

و گاهی به صورت محدودتر می‌فرماید: مؤمنین در آن روز نورانی هستند: «... نورهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَنْتُمْ لَنَا نُورًا»؛^۲ «[روزی که] نور مؤمنان پیشاپیش و سمت راستشان می‌شتابد، می‌گویند: پروردگارا! نورمان را برای ما کامل گردان.»

حال باید دید اینان چه کسانی هستند و چه اعمالی انجام داده‌اند که با چنین چهره‌هایی محشور شده‌اند! توجه دارید که نورانی بودن چهره فقط یک نماد ظاهری نیست؛ بلکه نشانه رستگاری ابدی است؛ چنانکه اشاره شد، قرآن می‌فرماید: «و اما روسفیدان در رحمت (و بهشت) خدا جاودانه هستند.»^۳

پیامبر اکرم و امامان معصوم علیهم‌السلام به عنوان مفسران و تبیین کنندگان قرآن، موارد عدیده‌ای از اعمال فردی، عبادی، رفتارهای اجتماعی و تربیتی و مسائل اعتقادی را نام برده‌اند که باعث نورانی شدن و سفیدی چهره انسانها در قیامت می‌شود که به اهم آنها اشاره می‌شود:

۱. طاعت خدا در تاریکی شب
طاعت و بندگی خدا، عبادت و پرستش الهی و تهجد خصوصاً در نیمه‌های شب، عامل نورانیت قلب انسان می‌شود و این نور در قیامت انعکاس و ظهور می‌یابد. در روایت آمده است که حضرت موسی علیه‌السلام به خدا عرض کرد: «إلهی!

۱. عبس/ ۳۸ و ۳۹.

۲. تحریم/ ۸.

۳. آل عمران/ ۱۰۷.

فَمَا جَزَاءُ مَنْ مَشَى فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ إِلَى طَاعَتِكَ؟ قَالَ: أَوْجِبُ لَهُ النُّورَ الدَّائِمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ يُكْتَبُ لَهُ مِنْ الْحَسَنَاتِ بِعَدَدِ كُلِّ شَيْءٍ مَرَّ عَلَيْهِ سَوَادُ اللَّيْلِ وَ ضَوْءُ الْقَمَرِ وَ نُورُ الْكَوَاكِبِ!^۱ خدایا! پاداش کسی که در تاریکی شب به دنبال اطاعت [و عبادت] تو رود، چیست؟ خداوند فرمود: برای او در روز قیامت، نور دائم قرار می‌دهم و به تعداد هر چه که سیاهی شب و نور ماه و ستارگان بر آن گذشته، حسنات نوشته می‌شود.»

خصوصاً اگر این طاعت و عبادت در قالب تهجد و نماز شب باشد، نورانی‌تری بسیار در پی دارد تا آنجا که در همین دنیا نیز بر چهره ظاهر می‌شود. به این روایت توجه کنید:

«از علی بن الحسین علیه السلام سؤال شد: چرا چهره کسانی که تهجد و شب‌بیداری (با حال عبادت) دارند، نیکو و نورانی است؟ حضرت فرمود: «لِيَأْتَهُمْ خَلْوًا بِاللَّهِ فَكَسَاهُمُ اللَّهُ مِنْ نُورِهِ» زیرا آنها با خدا خلوت کرده‌اند و خدا نیز با نور خود آنها را پوشانده است.»^۲

اگر این طاعات، عبادات و تهجدها در مساجد باشد، نورانیت آن دو چندان می‌شود. محمد منکدر می‌گوید: «در شبی بسیار تاریک به سوی مسجد می‌رفتم؛ دیدم اباجعفر محمد بن علی (باقر العلوم) علیه السلام به سوی مسجد می‌رود. من بر سرعت خود افزودم تا به آن حضرت رسیدم و بر آن حضرت سلام کردم. حضرت جواب سلام را داد و فرمود: «يَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُكَدِّرِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله

۱. بحارالانوار، محمد باقر مجلسی، دار احیاء التراث، ج ۶۶، ص ۴۱۱.

۲. علل الشرائع، صدوق، دار البلاغه، بیروت، بی تا، ص ۳۶۶، باب ۸۷، روایت ۱.

بَشْرِ الْمَسَاءِ بِإِلَى الْمَسَاجِدِ فِي ظُلْمِ اللَّيْلِ يُنُورِ سَاطِعِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛^۱ ای محمد بن منکدر! پیامبر خدا ﷺ فرمودند: بشارت ده به کسانی که در تاریکی شب به مساجد می‌روند که آنها در قیامت نوری درخشانند دارند.»

راز اینکه نورانیت انسان بر اثر عبادت در مساجد دو چندان می‌شود این است که مساجد به عنوان محل عبادت و خانه خدا، خود نورانی و درخشانند. شاهد این سخن، حدیث قدسی می‌باشد که از پیامبر اکرم ﷺ رسیده است که فرمود: «قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَلَا إِنَّ بَيْتِي فِي الْأَرْضِ الْمَسَاجِدُ تُضِيءُ لِأَهْلِ السَّمَاءِ كَمَا تُضِيءُ النُّجُومُ لِأَهْلِ الْأَرْضِ...»^۲ خداوند بلند مرتبه می‌فرماید: بدانید! که مساجد خانه‌های من در زمین است، که برای آسمانیان نورافشانی می‌کند؛ همان گونه که ستارگان برای اهل زمین نور افشانی می‌کنند.»

۲. وضو

وضو گرفتن و با وضو خوابیدن نورانیت می‌آورد؛ چرا که وضو خود نور است. چنانکه در حدیث آمده است: «الْوُضُوءُ نُورٌ»^۳ وضو نور است. و در روایت دیگر آمده است که تجدید وضو نیز نورانیت می‌آورد: «الْوُضُوءُ عَلَى الْوُضُوءِ نُورٌ عَلَى نُورٍ» وضو گرفتن بعد از وضو داشتن، نوری است بر نور^۴ و این نورانیت نیز به مسلمانان اختصاص دارد؛ چرا که وضو گرفتن مخصوص امت اسلامی است، چنانکه پیامبر اکرم ﷺ با افتخار تمام فرمود: «يَحْشُرُ اللَّهُ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَيْنَ الْأُمَّمِ»

۱. مستدرک الوسائل، میرزا حسین نوری، آل البيت، قم، ۱۴۰۸ ق، ج ۳، ص ۳۶۴.

۲. مستدرک الوسائل، همان، ج ۳، ص ۳۵۹.

۳. وسائل الشیعه، حرّ عاملی، بیروت، دار احیاء التراث، ج ۱، ص ۳۷۷.

۴. همان.

غُرّاً مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ؛^۱ خداوند امت مرا روز قیامت در بین امتها بخاطر آثار وضو نورانی محشور می‌کند.»

به این جهت است که در دعای وضو لحظه صورت شستن مستحب است گفته شود: «اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِي يَوْمَ تَسْوَدُ فِيهِ الْوُجُوهُ...»^۲ خدایا صورتم را سفید گردان در روزی که چهره‌ها در آن روز سیاه می‌شوند.»

راز نورانیت وضو و نوربخشیدن به کسی که وضو می‌گیرد این است که در واقع وضو مجموعه‌ای از اعمال است که هر کدام نورآفرین و دورکننده تاریکی و ظلمت‌آفرین؛ یعنی شیطان است. شخصی یهودی از پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ درباره راز و فلسفه وضو پرسید و این که چرا شما مسلمانها وضو می‌گیرید. حضرت فرمود: «[وضو حکمت‌های فراوانی دارد؛ چرا که] هنگامی انسان مؤمن برای وضو دست خود را در آب قرار می‌دهد، شیطان از او دور می‌شود و وقتی دهان خود را می‌شوید، خدا قلب و زبان او را با حکمت، نورانی می‌گرداند و وقتی بینی خود را می‌شوید، خدا او را از آتش ایمن می‌گرداند و استشمام بوی بهشت را به او روزی می‌کند و وقتی صورت خود را می‌شوید، خدا صورت او را در روزی که برخی صورتها سفید و برخی سیاه می‌گردد، سفید و نورانی می‌گرداند و وقتی دستهای خود را تا آرنج می‌شوید، خدا بر او غل و زنجیر آتش را حرام می‌گرداند و وقتی سر خود را مسح می‌کند، خدا گناهان او را مسح و پاک می‌کند و وقتی که پاهای خود را مسح می‌نماید، خدا او را در صراط که پای عده‌ای می‌لغزد، ثابت‌قدم قرار می‌دهد.»^۳

۱. مستدرک الوسائل، همان، ج ۱، ص ۳۵۷.

۲. من لا يحضره الفقيه، صدوق، بیروت، دارالاضواء، چاپ دوم، ۱۴۱۳ ق، ج ۱، ص ۴۱.

۳. وسال الشیعه، ج ۱، ص ۳۹۵.

۳. نماز

نماز، چه واجب و چه مستحب، خود نور است و نمازگزار را نورانی می‌کند؛ چنان که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «الصَّلَاةُ نُورُ الْمُؤْمِنِ وَ الصَّلَاةُ نُورٌ مِنَ اللَّهِ؛ نماز نور مؤمن است و نماز نوری است از جانب خدا.» مخصوصاً نمازهایی چون عشا، صبح، نافله شب که در تاریکی اقامه می‌شوند، در قیامت و مراحل مختلف آن و حتی در همین دنیا ایجاد نورانیت می‌کند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «وَأَمَّا صَلَاةُ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ فَإِنَّ لِلْقَبْرِ ظِلْمَةً وَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ظِلْمَةً فَأَمْرَنِي اللَّهُ وَ أُمَّتِي بِهَذِهِ الصَّلَاةِ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ لِتُنَوِّرَ لَهُمُ الْقُبُورَ وَ يُغَطُّوا النُّورَ عَلَى الصِّرَاطِ؛ اما [راز و جواب] نماز عشاء این است که قبر تاریکی دارد و روز قیامت [نیز] تاریکی دارد. خداوند مرا و امتم را به این نماز (عشا) در این وقت امر نمود تا قبر برای آنان نورانی شود و در [حال عبور از] صراط [نیز] به آنها نور عطا شود.»

درباره نوردهی نماز شب، حضرت صادق علیه السلام چنین فرمود: « وَ طَلَبْتُ نُورَ الْوَجْهِ فَوَجَدْتُهُ فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ؛ من نور صورت را جستجو کردم، پس آن را در نماز شب یافتم.»

ولی اگر کسی اهل نماز نباشد و یا نماز را درست اقامه نکند، در این دنیا نورانیت از او گرفته می‌شود و در عالم برزخ قبرش تاریک خواهد بود. حضرت فاطمه زهرا علیها السلام از پدر بزرگوارش نقل نموده است که هر کس نماز را سبک

۱. مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۹۲.

۲. بحار الانوار، همان، ج ۹، ص ۲۹۶.

۳. مستدرک الوسائل، همان، ج ۱۲، ص ۱۷۳.

بشمارد، به پانزده بلا گرفتار می‌شود، از جمله: «...وَيَمْحُو اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ سِيمَاءَ الصَّالِحِينَ مِنْ وُجُوهِ... تَكُونُ الظُّلْمَةُ فِي قَبْرِه...»^۱ خداوند عزیز و جلیل [نورانیست] صورت صالحان را از چهره او محو می‌کند و دچار تاریکی در قبر خواهد شد.
 ۴. روزه

روزه گرفتن عامل دیگری برای نورانی شدن انسان در قیامت است؛ چنان که در همین دنیا چهره شیطان را سیاه می‌کند: «الصَّوْمُ لِلَّهِ يُسَوِّدُ وَجْهَهُ»^۲؛ روزه برای خدا چهره شیطان را سیاه می‌کند.»

روزه در روز قیامت چهره روزه‌دار را همچون ماه نورانی می‌کند، مخصوصاً روزه گرفتن در ماه مبارک رجب^۳.

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: «مَنْ صَامَ مِنْ رَجَبِ خُمْسَةِ أَيَّامٍ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُرَضِّيَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبُعْثَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَسَاقَهُ إِلَيَّ أَنْ قَالَ: وَمَنْ صَامَ مِنْ رَجَبِ سِتَّةِ أَيَّامٍ خَرَجَ مِنْ قَبْرِهِ وَلِوَجْهِهِ نُورٌ يَتَلَّأَلُ أَشَدُّ بَيَاضاً مِنْ نُورِ الشَّمْسِ وَأَعْطِيَ سِوَى ذَلِكَ نُوراً يَسْتَضِيءُ بِهِ أَهْلُ الْجَمْعِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبُعْثَ مِنَ الْأَمِينِ حَتَّى يَمُرَّ عَلَى الصِّرَاطِ بِغَيْرِ حِسَابٍ»^۴ کسی که پنج روز از ماه رجب را روزه بگیرد، بر خدای عزیز و جلیل حق است که او را روز قیامت خوشنود گرداند و در روز قیامت مبعوث شود در حالی که صورتش همچون ماه شب چهارده [می‌درخشد]، تا آنجا که فرمود: و کسی که شش روز از ماه رجب را روزه بگیرد، از قبرش

۱. مستدرک الوسائل، همان، ج ۳، ص ۲۳.

۲. بحارالانوار، ج ۶۰، ص ۲۶۴.

۳. اصب یعنی فرو ریختن رحمن الهی.

۴. بحارالانوار، ج ۷، ص ۳۰۰.

خارج می‌شود در حالی که صورتش نوری دارد که می‌درخشد و سفیدیش برتر از نور خورشید است و غیر از این، نوری به او عطا می‌شود که مردم بوسیله او طلب نور می‌کنند و در گروه امانت یافتگان مبعوث می‌شود تا آنجا که بدون حساب از پل صراط مرور می‌کند.»

۵. خواندن قرآن

قرآن از طرف خدایی نازل شده است که ﴿نورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ است؛ لذا نورانی و نورزاست.

در قرآن می‌خوانیم: ﴿قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾؛^۱ «از طرف خداوند نور و کتاب روشن کننده آمده است.» از اینرو کسی که قرآن بخواند، قلبش نورانی می‌شود و این نور در چهره او نیز ظاهر می‌گردد. کل قرآن چنین خصوصیتی دارد، علی‌الخصوص سوره‌هایی که مباحث قیامت در آن مطرح است؛ مانند سوره قیامت که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله درباره خواندن آن فرمود: «مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْقِيَامَةِ شَهِدْتُ أَنَا وَجِبْرِيلُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّهُ كَانَ مُؤْمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَجَاءَ وَوَجْهُهُ مُسْتَقِرٌّ عَلَيَّ وَوَجْهُ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر کس سوره قیامت را بخواند، من و جبرئیل در روز قیامت به نفع او گواهی می‌دهیم که او به روز قیامت ایمان داشته است و [به محشر] می‌آید در حالی که صورتش بر چهره مردم در آن روز می‌درخشد.»^۲

۶. تعلیم قرآن

قرآن خود نور است و از طرف خدایی که نور هستی است، نازل شده؛ لذا هر جا قرائت شود و به هر کس تعلیم داده شود، نورانیت ایجاد می‌کند، خصوصاً اگر

۱. مائده/۱۵.

۲. مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۵۵.

این تعلیم متوجه فرزندان خود شخص باشد، هم خانه و هم فرزندان و هم پدر و مادر را نورانی می‌کند.

رسول گرامی اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: «مَنْ قَبِلَ وَلَدَهُ كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ حَسَنَةً وَمَنْ فَرَحَهُ فَرَحَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ عَلَّمَهُ الْقُرْآنَ دُعِيَ بِالْأَبْوَيْنِ فَيَكْسِيَانِ حُلَّتَيْنِ يُضِيءُ مِنْ نُورِهِمَا وَجُوهَ أَهْلِ الْجَنَّةِ» هر کس فرزند خود را ببوسد، خداوند عزیز و جلیل برای او حسنه‌ای می‌نویسد و کسی که او را خوشحال کند، خدا او را در قیامت خوشحال می‌کند و هر کس به فرزندش قرآن یاد دهد، روز قیامت والدین او فرا خوانده می‌شوند و آنگاه به آنها دو حله نورانی پوشانده می‌شود که از نور آن دو، چهره‌های بهشتیان نورانی می‌شود.»

۷. شیعه حضرت علی عَلِيٌّ بودن

کسی که واقعاً شیعه باشد، در واقع به همه دستورات نورانی اسلام و قرآن عمل کرده است، لذا تمام وجود او نورانی می‌شود. روایات بسیاری این مسئله را متذکر شده‌اند.

امام باقر عَلِيٌّ فرمود: «روزی پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ در میان جمعی از یاران که حضرت علی عَلِيٌّ نیز حضور داشت، نشسته بودند و فرمودند: «يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنْ قُبُورِهِمْ وَجُوهُهُمْ أَشَدُّ بَيَاضاً مِنَ الْقَمَرِ عَلَيْهِمْ نِيَابٌ أَشَدُّ بَيَاضاً مِنَ اللَّبَنِ عَلَيْهِمْ نِعَالٌ مِنْ نُورٍ شُرُكُهَا مِنْ ذَهَبٍ فَيُؤْتُونَ بِنَجَائِبٍ مِنْ نُورٍ عَلَيْهَا رَحَائِلٌ مِنْ نُورٍ أَرْمَتُهَا سَلْسِلٌ ذَهَبٌ وَرُكْبَتَا مِنْ زَبْرَجَدٍ... فَقَالَ عَلِيُّ عَلِيٌّ: مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟! فَقَالَ: أَوْلِيكَ شَيْعَتِكَ وَأَنْتَ إِمَامُهُمْ؟» گروهی از قبرهایشان خارج می‌شوند [و به محشر می‌آیند]، در

۱. وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۴۷۵.

۲. بحار الانوار، ج ۷، ص ۱۸۵.

حالی که صورتهای آنها از ماه سفیدتر است، لباسهایی بر تن دارند که از شیر سفیدتر است. و کفشهایی از نور پوشیده‌اند که بند آن از طلا است. پس برای آنها مرکبهایی از نور آورده می‌شود و بر آن مرکبها، پارچه‌هایی از نور گسترده‌اند. افسار مرکبها، زنجیری از طلا است و رکاب آن مرکب، از زبرجد ... سپس امیرالمؤمنین علیه السلام عرض کرد: ای رسول خدا! اینها چه کسانی هستند؟ حضرت فرمود: اینها شیعیان تو هستند و تو امام آنها هستی.»

همچنین از ابن عباس نقل شده است که: ناگهان در بهشت، اهل بهشت نور ماه و خورشید را مشاهده می‌کنند، پس می‌گویند: آیا پرورگار ما به ما وعده نداده بود که در بهشت ماه و خورشید را نمی‌بینیم؟ «فَبِنَادِي مَنَادٍ قَدْ صَدَقَكُمْ رَبُّكُمْ وَعَدَهُ لَا تَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا قَمَرًا وَ لَكِنْ هَذَا رَجُلٌ مِنْ شِيعَةِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام يَتَحَوَّلُ مِنْ غُرْفَةٍ إِلَى غُرْفَةٍ فَهَذَا الَّذِي أَشْرَقَ عَلَيْكُمْ مِنْ نُورٍ وَجْهِهِ» پس منادی ندا می‌دهد که پروردگار شما در وعده خود که در بهشت، ماه و خورشید دیده نمی‌شود، صادق است؛ و لکن این مردی از شیعیان علی بن ابی‌طالب عليه السلام بود که از غرفه‌ای به غرفه دیگر منتقل شد و این نور که بر شما تابید از نور صورت اوست.»

در دعای مبارکه ندبه می‌خوانیم: «و شِيعَتِكَ عَلِيٍّ مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ مُبَيَّضَةٍ وَ جُوهُهُمْ حَوَالِي فِي الْجَنَّةِ وَ هُمْ جِبْرَائِيلُ»^۱ و شیعیان تو بر منبرهایی از نور هستند؛ در حالی که چهره‌های‌شان سفید (و نورانی) است، در بهشت گرد من هستند و آنها همسایه‌های من می‌باشند.»

۱. همان، بحارالانوار، ج ۸، ص ۱۴۹.

۲. مفاتیح الجنان، شیخ عباس قمی، انتشارات نبوی، ص ۹۳۲، دعای ندبه.

طاعت و بندگی خدا، عبادت و پرستش الهی و تهجد
 خصوصاً در نیمه‌های شب، عامل نورانیت قلب انسان
 می‌شود و این نور در قیامت انعکاس و ظهور می‌یابد

۸. دوستی برای خدا

اگر دوستی انسانها بر اساس حب الهی و ارزشهای دینی باشد؛ نه بر اساس
 منافع دنیوی و بهره‌وری مادی، این گونه دوستی چون رنگ خدایی دارد، تولید
 نور می‌کند و حقیقت آن در روز قیامت آشکار می‌شود.

ابی بصیر می‌گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: «إِنَّ الْمُتَحَابِّينَ فِي اللَّهِ
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ قَدْ أَضَاءَ نُورُ وُجُوهِهِمْ وَ نُورُ أَجْسَادِهِمْ وَ نُورُ مَنَابِرِهِمْ كُلُّ
 شَيْءٍ حَتَّى يُعْرَفُوا بِهِ فَيَقَالُ هَؤُلَاءِ الْمُتَحَابُّونَ فِي اللَّهِ؛ براستی کسانی که در راه خدا (و
 برای خدا) همدیگر را دوست می‌دارند، روز قیامت بر منبرهایی از نور هستند که
 نور چهره و بدن آنها و نور منبرهای آنان هر چیز را روشن کرده است، به گونه‌ای
 که به آن نور شناخته می‌شوند، پس گفته می‌شود: اینها کسانی هستند که در راه
 خدا محبت و دوستی داشته‌اند.»

و امام باقر علیه السلام نقل فرموده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «کسانی که به
 خاطر خدا همدیگر را دوست می‌دارند، روز قیامت بر زمینی که از زبرجد سبز و
 درخشنده است، در کنار عرش الهی ایستاده‌اند: «وُجُوهُهُمْ أَشَدُّ بَيَاضاً وَ أَضْوَأُ مِنَ
 الشَّمْسِ الطَّالِعَةِ يَغْبِطُهُمْ بِمَنْزِلَتِهِمْ كُلُّ مَلَكٍ مَقْرَبٍ وَ كُلُّ نَبِيٍّ مُرْسَلٍ يَقُولُ النَّاسُ مَنْ

هُؤْلَاءِ؟ قِيَالُ: هُوْلَاءِ الْمُتَحَابُّونَ فِي اللّٰهِ؛ و صورتهای بسیار سفید (و نورانی) دارند که از نور خورشید درخشنده ترند. [وقتی] ملائکه و انبیا [صورت نورانی آنان را مشاهده می کنند] به حال آنان غبطه [و حسرت] می خورند و مردم می پرسند: آنان چه کسانی هستند؟ گفته می شود: اینها کسانی هستند که [در دنیا] برای خدا با هم دوستی داشتند.»

۹. صلوات

قرآن دستور می دهد که: «إِنَّ اللّٰهَ وَ مَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا»^۱ «به درستی که خدا و ملائکه اش بر پیامبر درود می فرستند، ای مؤمنان! بر او درود بفرستید و سلام گوید، و کاملاً تسلیم [فرمان او] باشید.» این صلوات و سلامها آثار گرانبگي دارد،^۲ از جمله: نورانی شدن افراد صلوات فرستنده در قیامت. پیامبر نور و نورانی فرمود: «أَكْثَرُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَإِنَّ الصَّلَاةَ عَلَيَّ نُورٌ فِي الْقَبْرِ وَ نُورٌ عَلَى الصِّرَاطِ وَ نُورٌ فِي الْجَنَّةِ؛ بر من بسیار درود بفرستید؛ زیرا صلوات و درود بر من [تبدیل به] نوری در قبر و نوری بر [پل] صراط و نوری در بهشت می شود.»

۱۰. مهلت دادن به بدهکاران

آسان گیری و مهلت دادن به بدهکاران، عمل نیک دیگری است که عامل نورانیت انسان در روز سخت قیامت می شود.

۱. وسائل الشیعه، همان، ج ۱۶، ص ۱۶۷.

۲. احزاب/ ۵۶.

۳. مانند زنده ماندن یاد پیامبر و آل او در جامعه، تأکید ارتباط دائمی و آن به آن بین پیروان و پیشوایان، ثواب فراوان و غیر قابل تصور داشتن و...

۴. مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۵.

راز اینکه نورانیت انسان بر اثر عبادت در مساجد دو چندان می شود این است که مساجد به عنوان محل عبادت و خانه خدا، خود نورانی و درخشانده اند

امام باقر علیه السلام در این باره می فرماید: «يُبْعَثُ قَوْمٌ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ وَجُوهُهُمْ مِنْ نُورٍ وَرِيَاشُهُمْ مِنْ نُورٍ جُلُوسٌ عَلَى كُرَاسِيٍّ مِنْ نُورٍ قَالَ فَتَشْرَفُ لَهُمُ الْخَلَائِقُ فَيَقُولُونَ: هَؤُلَاءِ شُهَدَاءُ! فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ تَحْتِ الْعَرْشِ أَنْ لَيْسَ هَؤُلَاءِ شُهَدَاءَ وَلَكِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ كَانُوا يَسِيرُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَيُنظِرُونَ الْمُعْسِرَ حَتَّى يُسَّرَ» [روز قیامت] قومی زیر سایه عرش مبعوث می شوند که صورتها و لباس آنان از نور است و بر صندلیهایی از نور نشسته اند. امام فرمود: مردم آنها را شریف می دارند، پس می گویند: آیا اینها پیامبران الهی هستند؟ پس منادی از پایین عرش ندا دهد که: نه، اینها پیامبر نبوده اند. پس مردم گویند: آیا اینان شهدا هستند؟ باز منادی از زیر عرش ندا دهد که: نه، اینها از شهدا نبوده اند؛ بلکه اینها مردمی بودند که بر مؤمنین آسان می گرفتند و به کسی که نمی توانست بدهی خود را پرداخت کند، مهلت می دادند تا او توانگر شود.»

۱۱. سخنان خوب

بیش از ۳۵ گناه، از گناهان زبانی شمرده شده است. در قبال آن بسیاری از خوبیهاست که با همین زبان و گفتار انجام می گیرد؛ سخن برای هدایت مردم، نجات آنان، تعلیم و تدریس و ... این گونه سخنان نورانیت می آورد.

از حضرت علی علیه السلام سؤال شد: چه چیزی از مخلوقات در این جهان بهتر است؟ فرمود: کلام و سخن گفتن. پس سوال شد: چه چیزی از مخلوقات، زشت تر است؟ فرمود: کلام و سخن گفتن. سپس فرمود: «بِالْكَلَامِ اَبْيَضَّتِ الْوُجُوهُ وَ بِالْكَلَامِ اسْوَدَّتِ الْوُجُوهُ»^۱ به واسطه کلام، صورتها سفید و نورانی و به وسیله همان، صورتها سیاه می گردد.»

